

LIETUVOS BANKAS

E U R O S I S T E M A

Finansų Rinkų Forumas 2017

Finansų sektoriaus raidos vertinimas

Tomas Garbaravičius

Valdybos narys

2017 m. kovo 30 d.
Vilnius

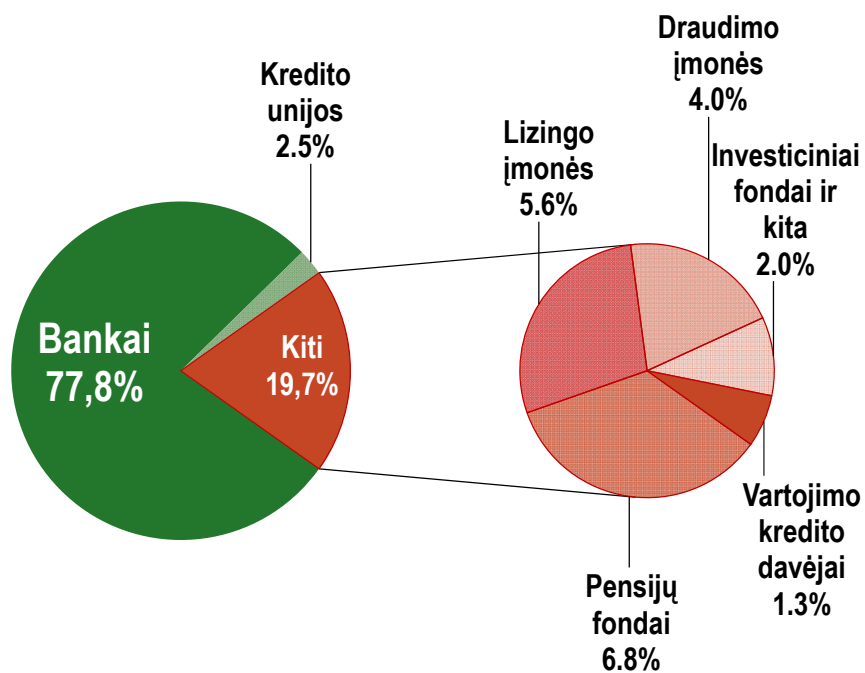
Turinys

- ▶ **Trumpa Lietuvos finansų sektoriaus apžvalga**
- ▶ **Finansų sektoriaus raidos vertinimas**
  - **rodikliai ir jų indeksai**
- ▶ **Finansų sektoriaus politikos galvosūčiai**
- ▶ **Apibendrinimas**

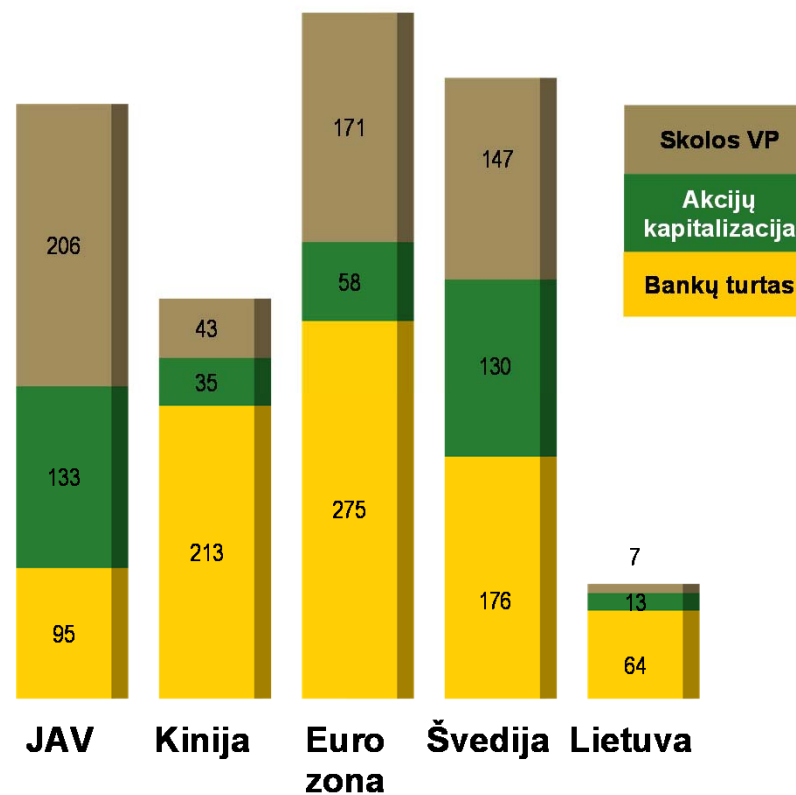
Lietuvos finansų sektoriuje vyrauja bankai

Finansų institucijų turto struktūra Lietuvoje

Šaltinis: Lietuvos bankas, 2016Q2.

Akcijų, obligacijų vertė ir bankų turtas 2013 m. % BVP

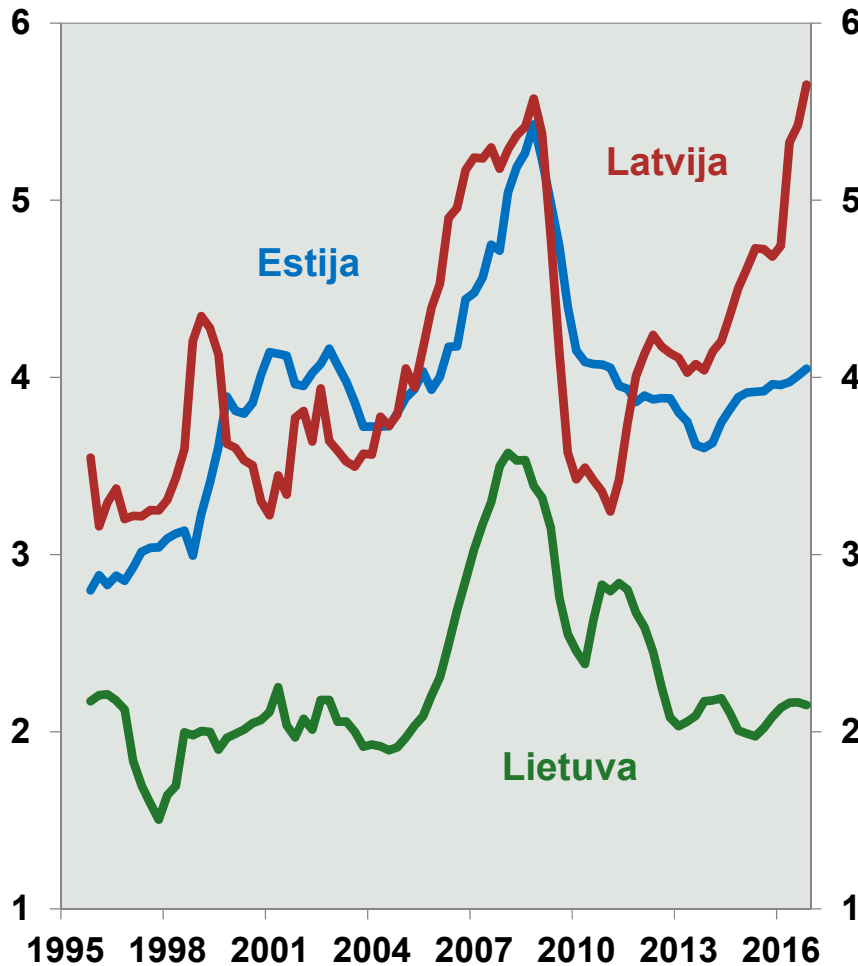

Šaltiniai: TVF ir Lietuvos bankas.

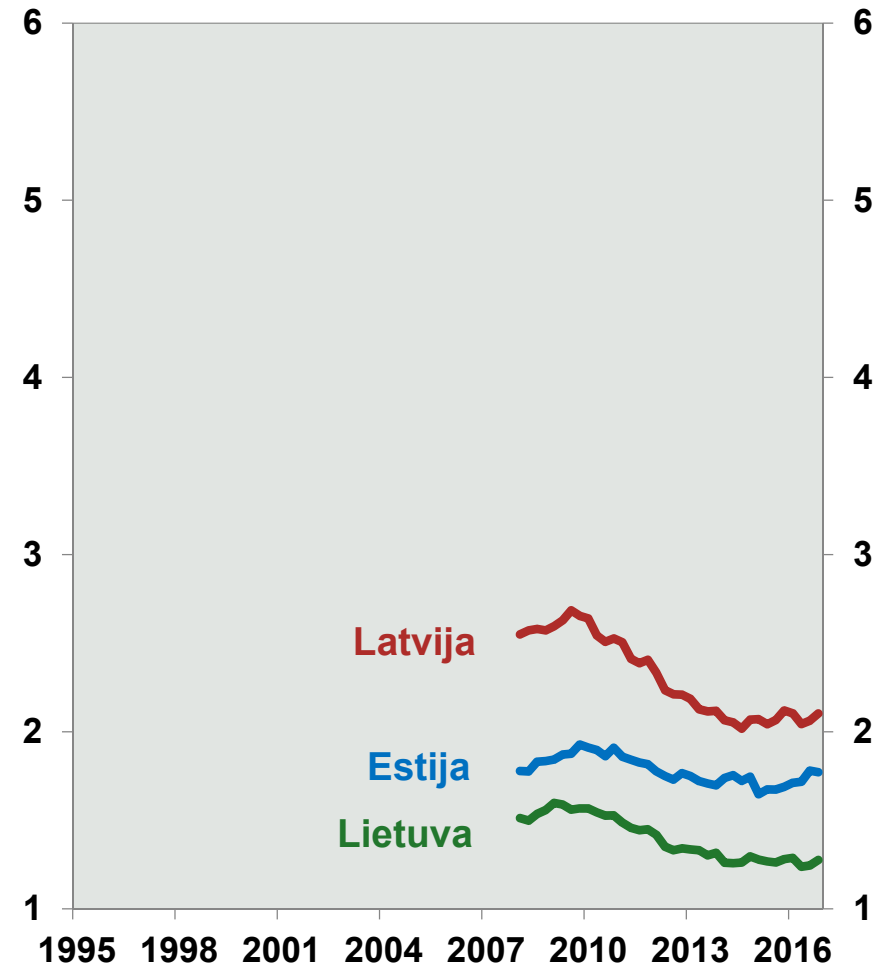

Finansinio tarpininkavimo veiklos svarba

*Finansinio tarpininkavimo dalis,
% bendros pridėtinės vertės*

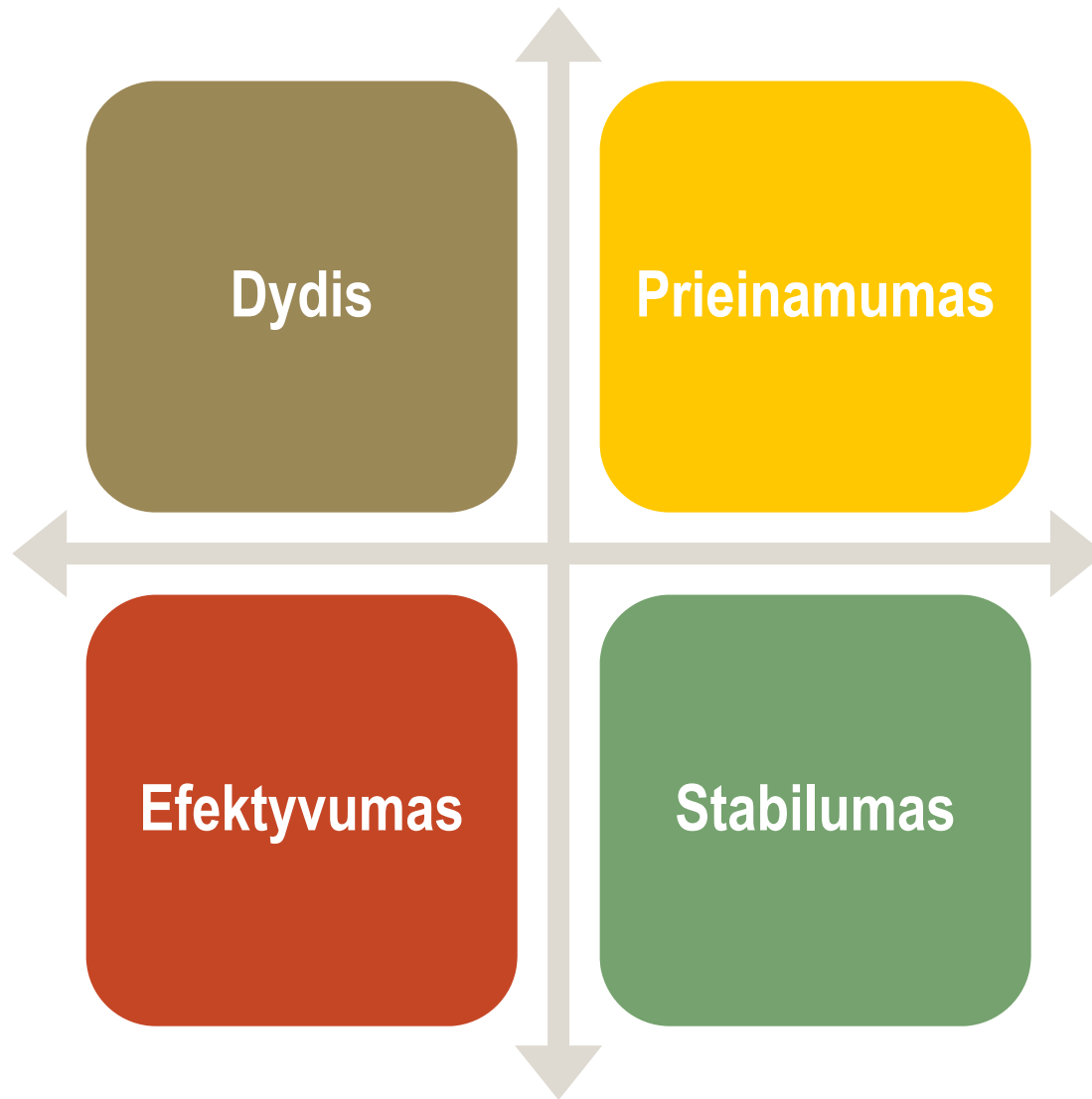

*Finansinio tarpininkavimo dalis,
% užimtųjų*

Finansų sistemos raidos vertinimo pjūviai

Šaltinis: Čihak ir kiti (2012) „Benchmarking Financial Systems around the World“, World Bank Working Paper.

Finansų sistemos raidos rodiklių matrica

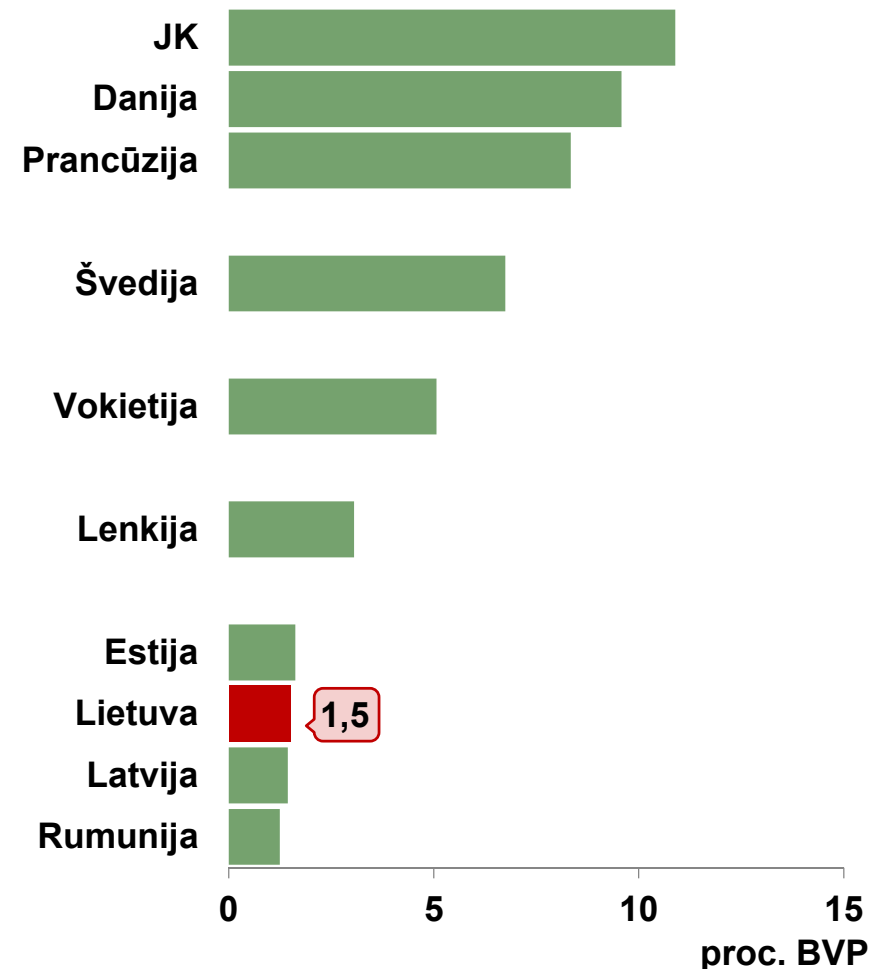
	Dydis	Prieinamumas	Efektyvumas	Stabilumas
Institucijos				
Rinkos				
Infrastruktūros				

Šaltinis: World Bank (2006) Financial Sector Development Indicators.

Dydis ► *gero rodiklio pavyzdys*

1. Vidaus kredito privačiam sektoriui ir BVP santykis
2. Finansų institucijų turto ir BVP santykis
3. Akcijų rinkos kapitalizacijos ir BVP santykis
- 4. Draudimo įmokų ir BVP santykis**
- ...
29. Finansų sektoriaus pridėtinės vertės ir BVP santykis

Šaltinis: Sigma Reports, Swiss Re, 2013 m. duomenys.

Dydis ► *diskutuotino rodiklio pavyzdys*

1. Vidaus kredito privačiam sektoriui ir BVP santykis

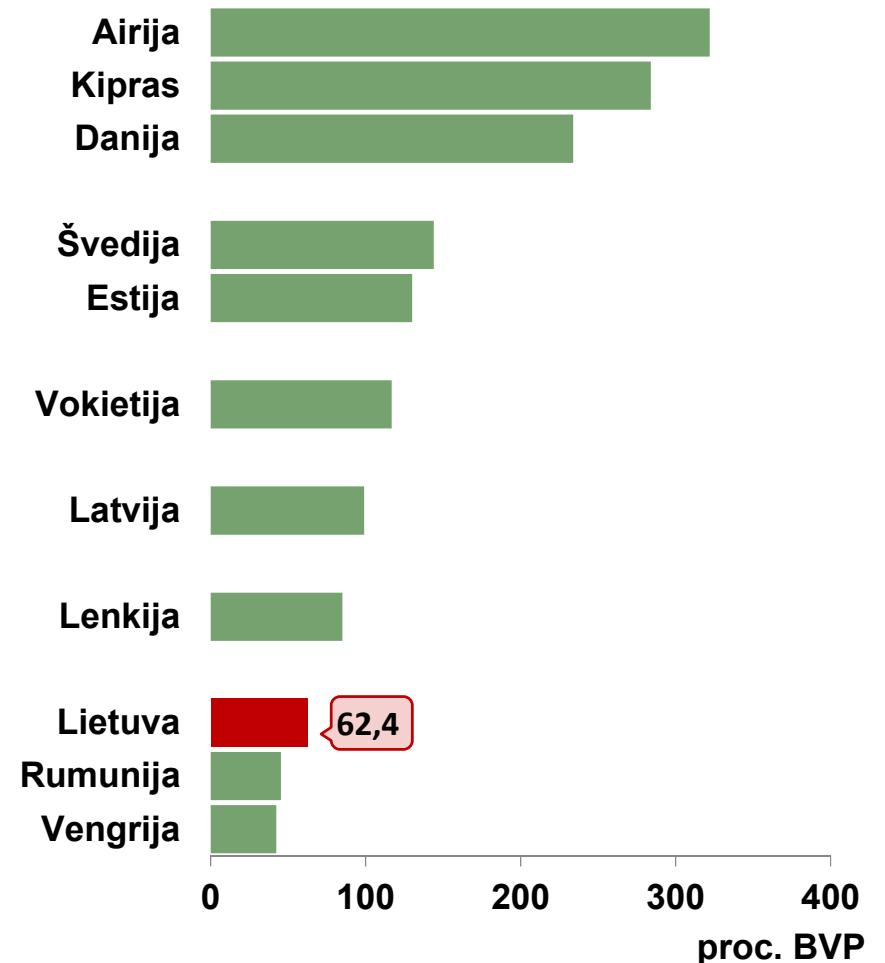
2. Finansų institucijų turto ir BVP santykis

3. Akcijų rinkos kapitalizacijos ir BVP santykis

4. Draudimo įmokų ir BVP santykis

...

29. Finansų sektoriaus pridėtinės vertės ir BVP santykis

Šaltinis: ESRV, 2015-16 m. duomenys.

Prieinamumas ► *gero rodiklio pavyzdys*

1. Gyventojų dalis, turinti sąskaitą banke

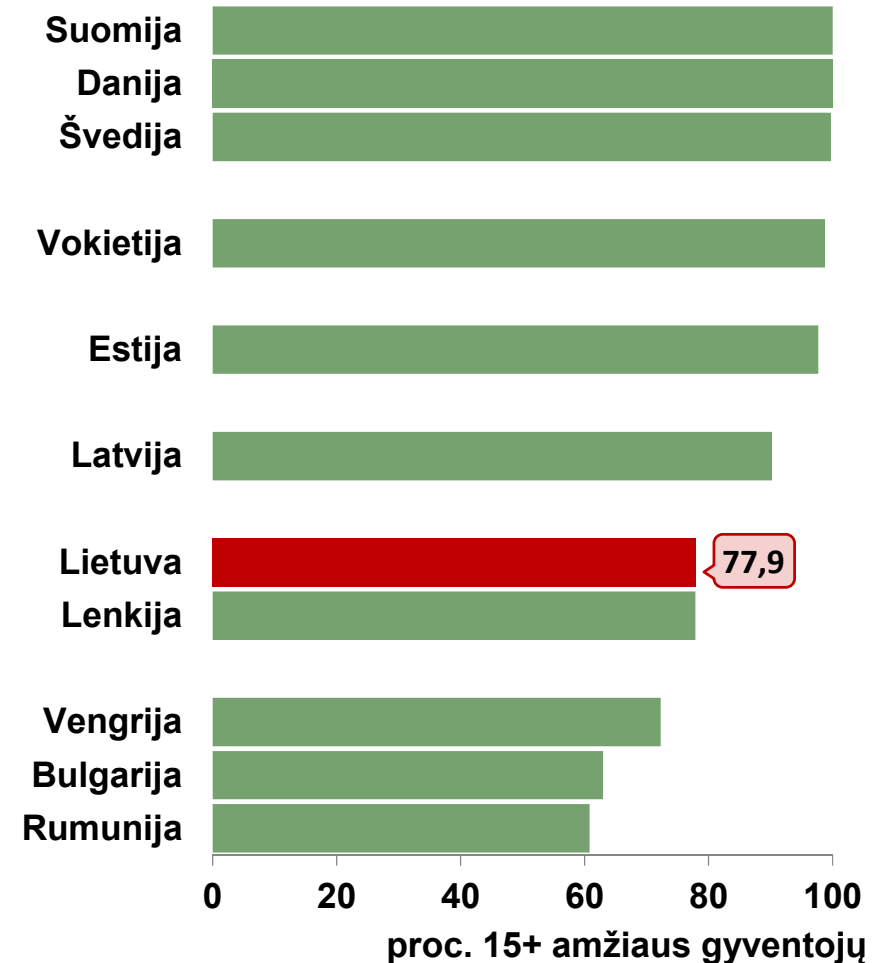
2. 10 didžiausių emitentų koncentracija akcijų rinkoje

3. Bankomatų skaičius tūkst. gyventojų

4. Įmonių dalis, kurioms buvo atmesta kredito paraiška

...

40. Bankų padalinių skaičius 100 tūkst. gyventojų

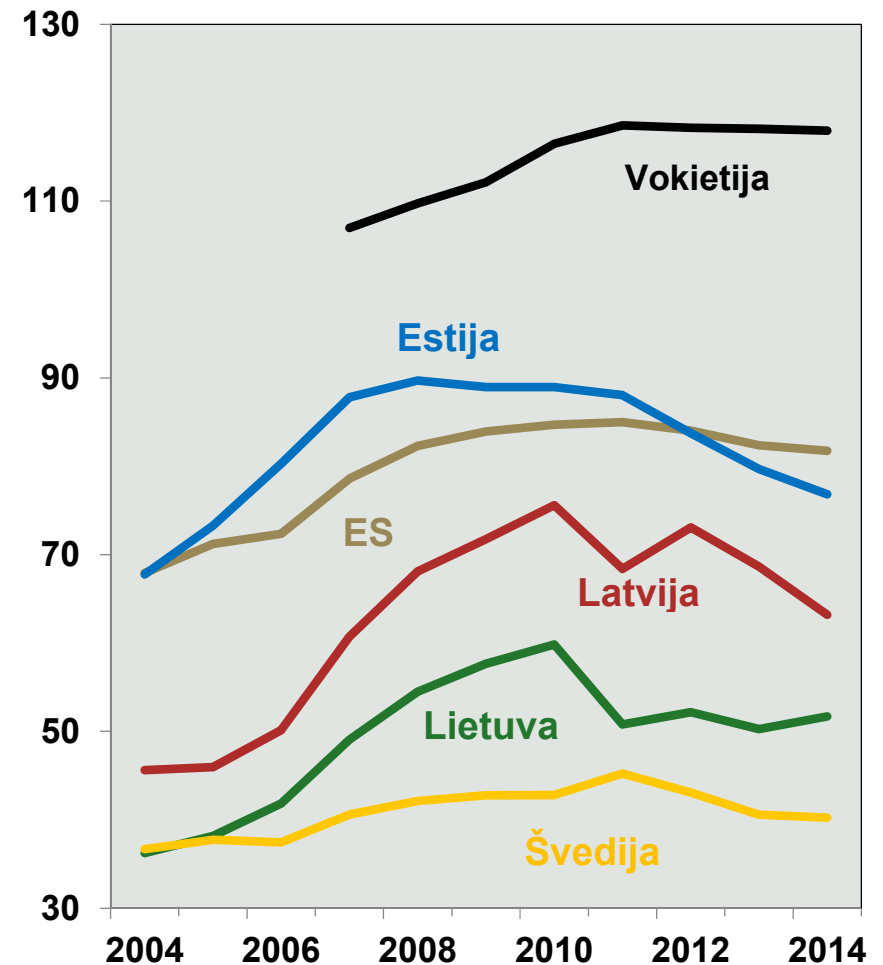

Šaltinis: World Bank Enterprise Surveys, 2014 m. duomenys.

Prieinamumas ► *diskutuotino rodiklio pavyzdys*

1. Populiacijos dalis, turinti sąskaitą banke
2. 10 didžiausių emitentų koncentracija akcijų rinkoje
- 3. Bankomatų skaičius 1000 gyventojų**
4. Įmonių dalis, kurioms buvo atmesta kredito paraiška
- ...
40. Bankų padalinių skaičius 100 tūkst. gyventojų

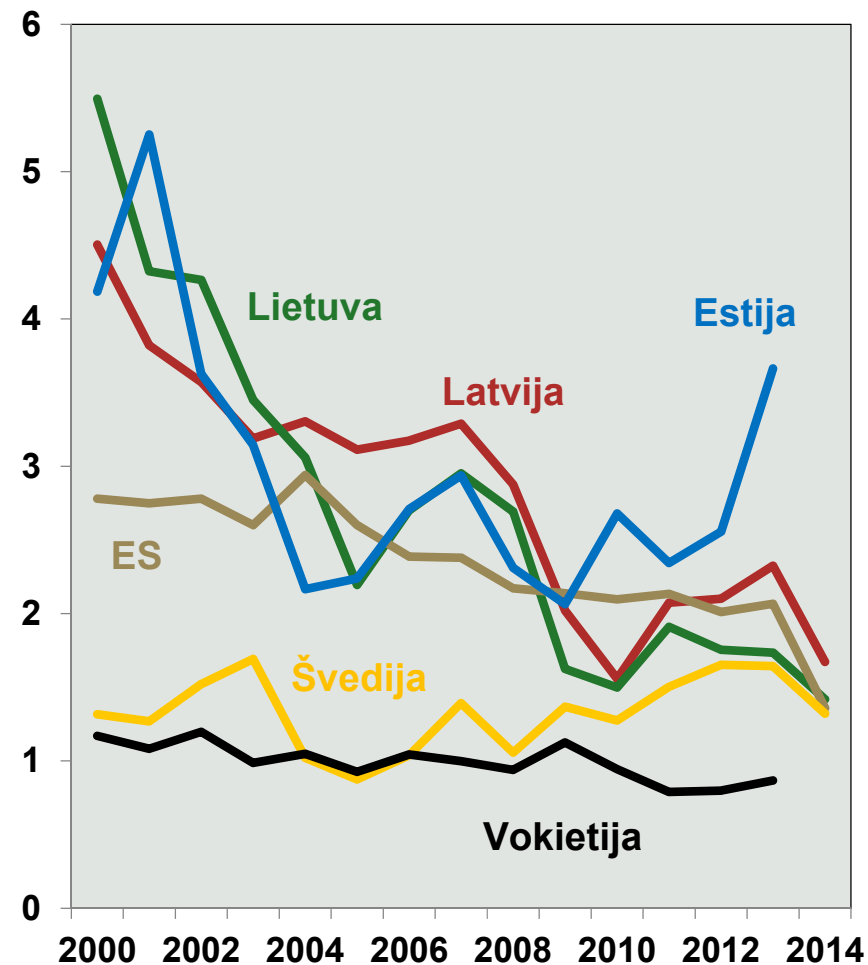
Šaltinis: IMF Financial Access Survey.

Efektyvumas ► *gero rodiklio pavyzdys*

1. Grynoji palūkanų marža

2. Paskolų ir indėlių palūkanų skirtumas
3. Turto grąža, proc. po mokesčių
4. Skirtumas tarp siūlomos ir prašomos obligacijų kainos
- ...
11. Veiklos išlaidų ir pajamų santykis

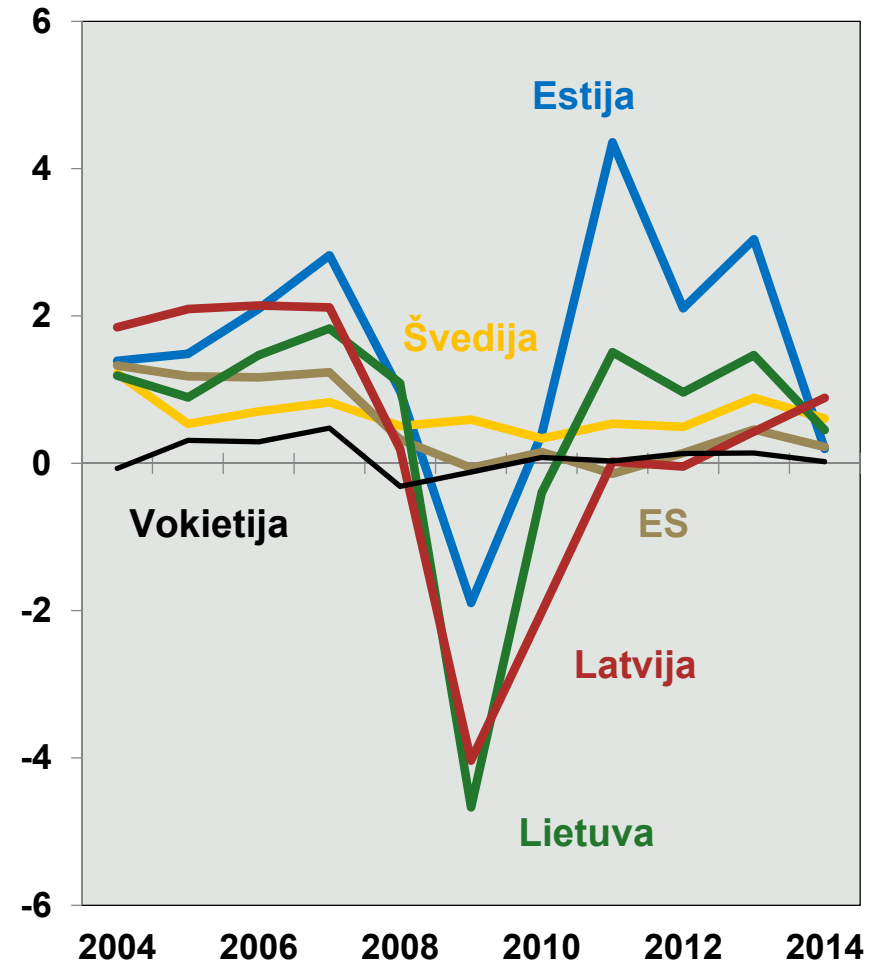

Šaltinis: Bankscope, Bureau van Dijk (BvD)

Efektyvumas ► *diskutuotino rodiklio pavyzdys*

1. Grynoji palūkanų marža
2. Paskolų ir indėlių palūkanų skirtumas
- 3. Turto grąža, proc. po mokesčių**
4. Skirtumas tarp siūlomos ir prašomos obligacijų kainos
- ...
11. Veiklos išlaidų ir pajamų santykis

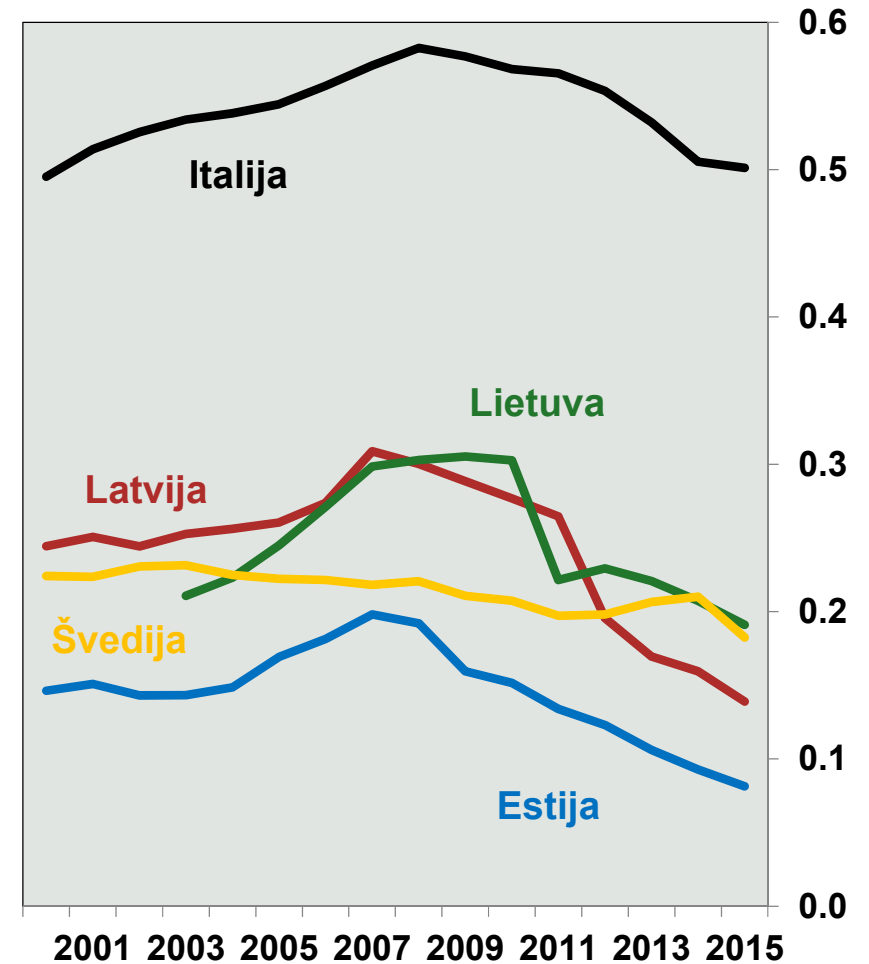

Šaltinis: Bankscope, Bureau van Dijk (BvD)

Prieinamumas ar efektyvumas?

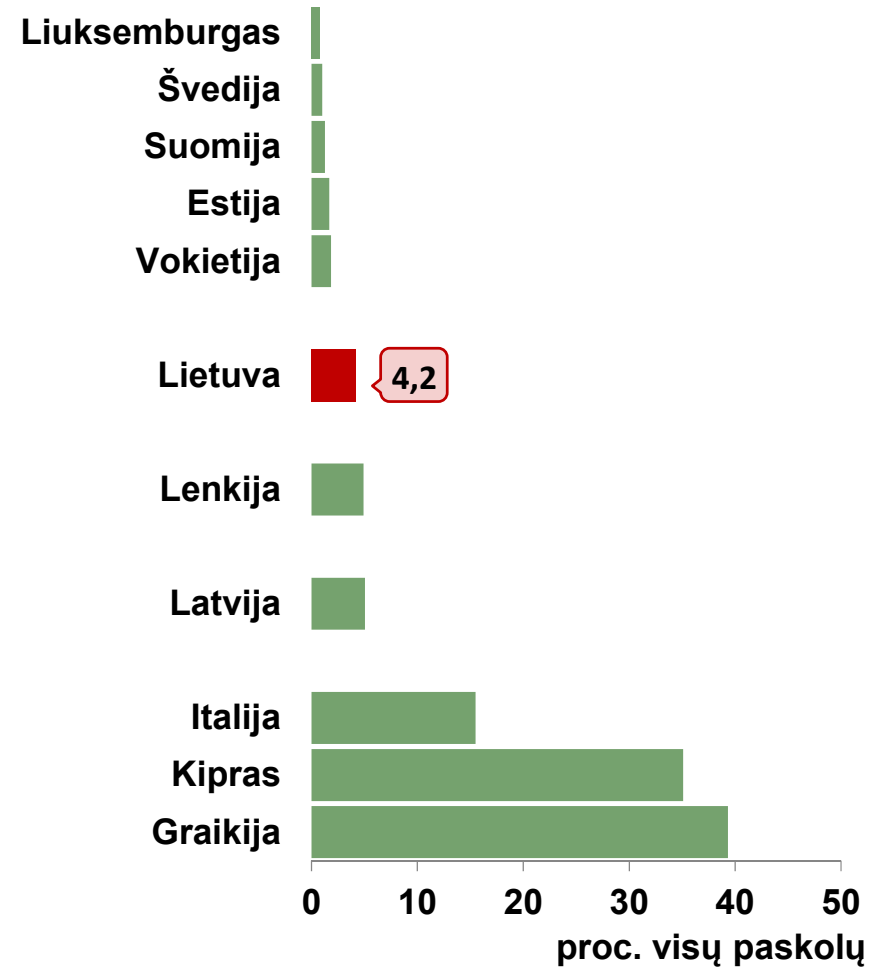
Bankų padalinių skaičius 100 tūkst. gyventojų

Stabilumas ► *gero rodiklio pavyzdys*

1. Z-score
2. Kapitalo pakankamumas
- 3. Neveiksnių paskolų dalis**
4. Akcijų kainų kintamumas
- ...
8. Modifikuota finansinė trukmė

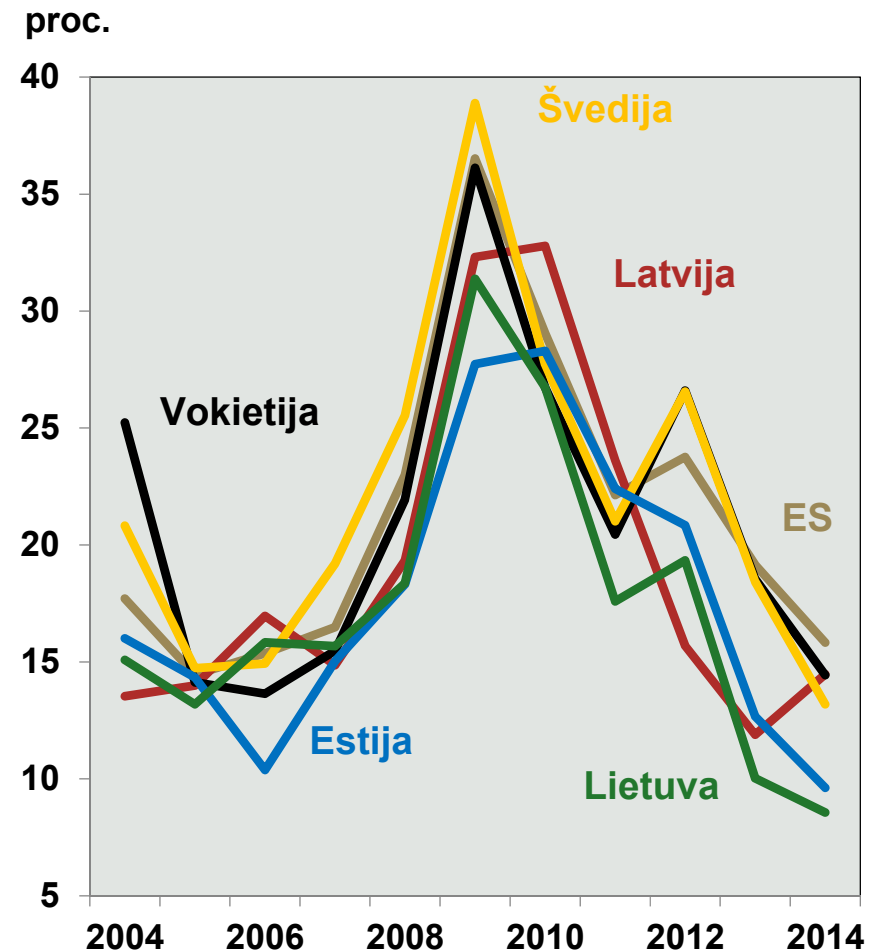

Šaltinis: ECB, 2016Q3 duomenys.

Stabilumas ► *diskutuotino rodiklio pavyzdys*

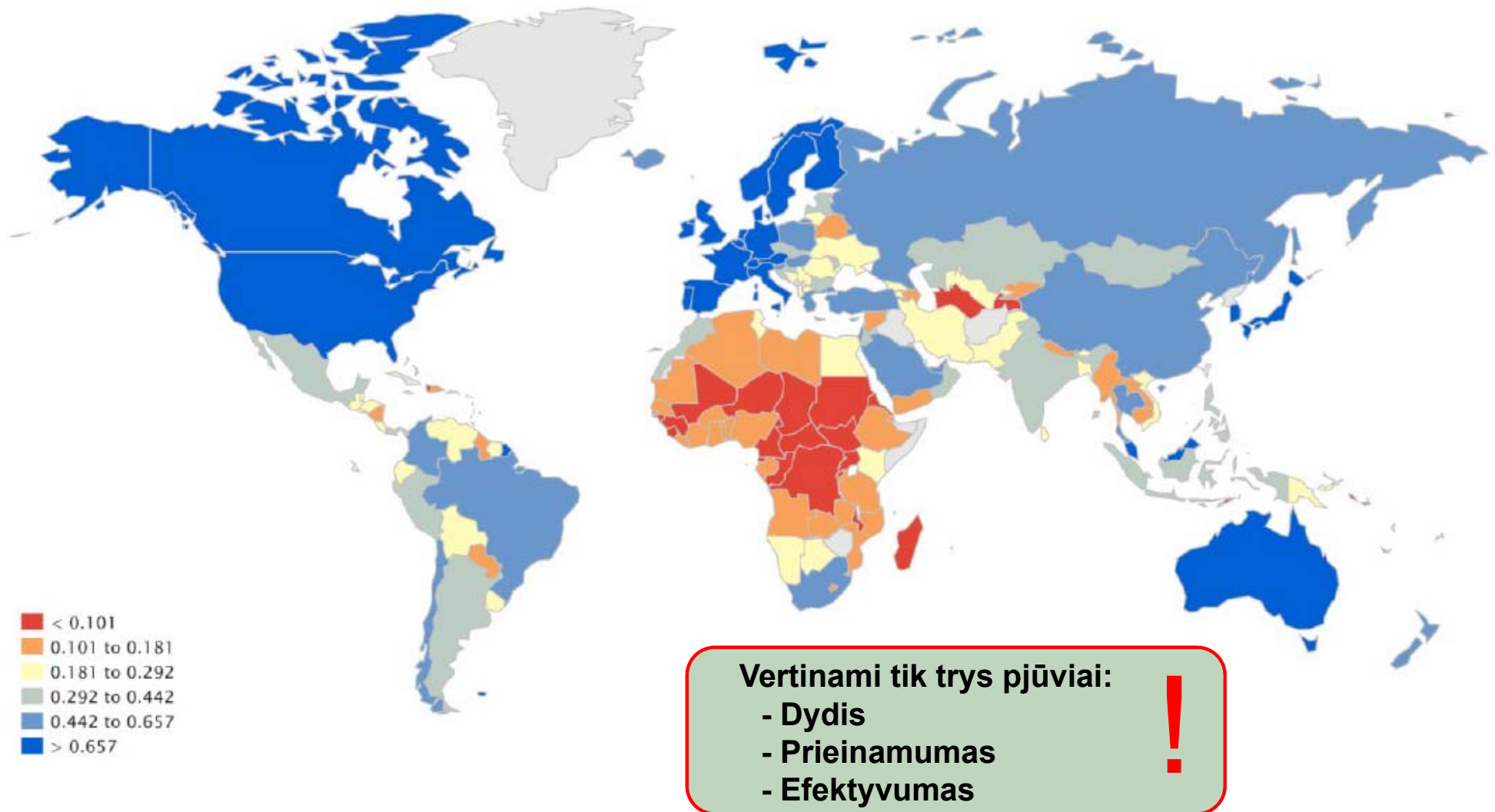
1. Z-score
2. Kapitalo pakankamumas
3. Neveiksnių paskolų dalis
- 4. Akcijų kainų kintamumas**
- ...
8. Modifikuota finansinė trukmė

Šaltinis: Bloomberg

Finansinės raidos žemėlapis

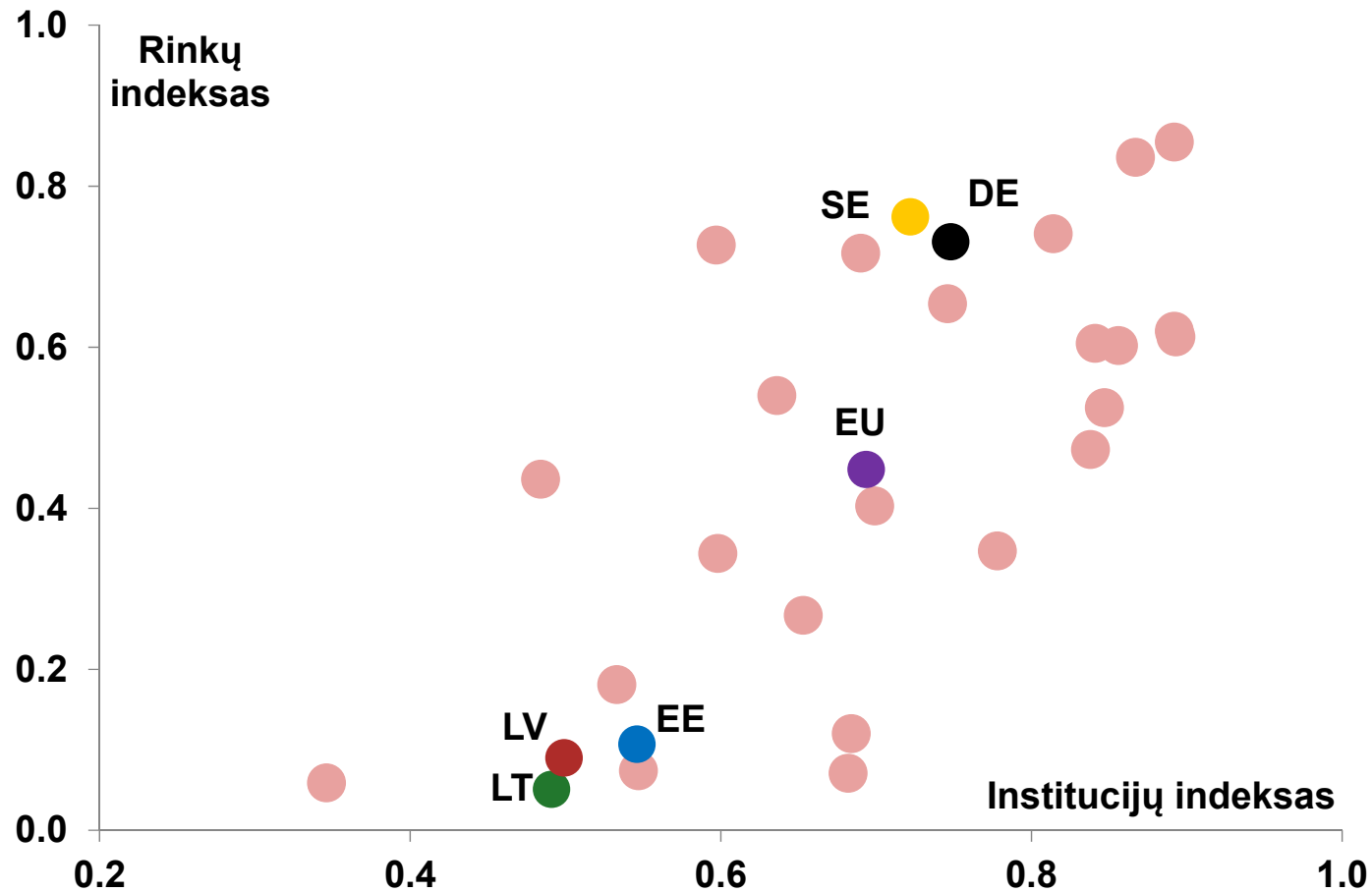

Šaltinis: Svirydzienka K. (2016) „Introducing a New Broad-based Index of Financial Development“, IMF Working Paper WP/16/5.

Finansų institucijų ir rinkų raida ES šalyse

Šaltinis: „Introducing a New Broad-based Index of Financial Development“, K. Svirydzienka (2016) IMF Working Paper WP/16/5.

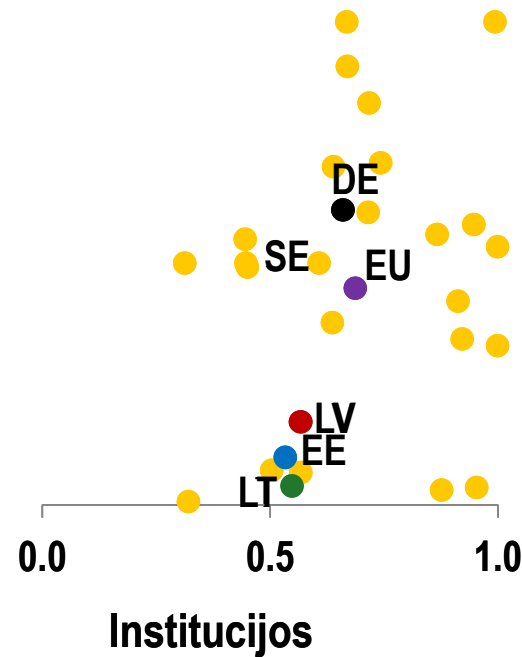
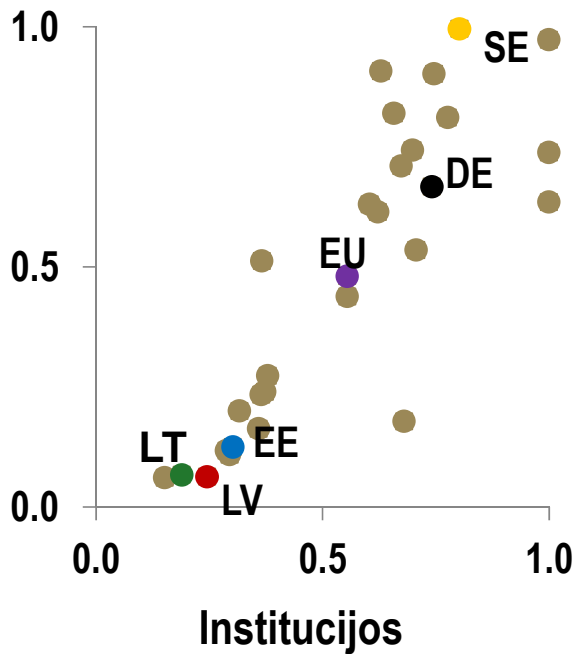
ES finansų sektorių vertinimas įvairiais pjūviais

Dydis

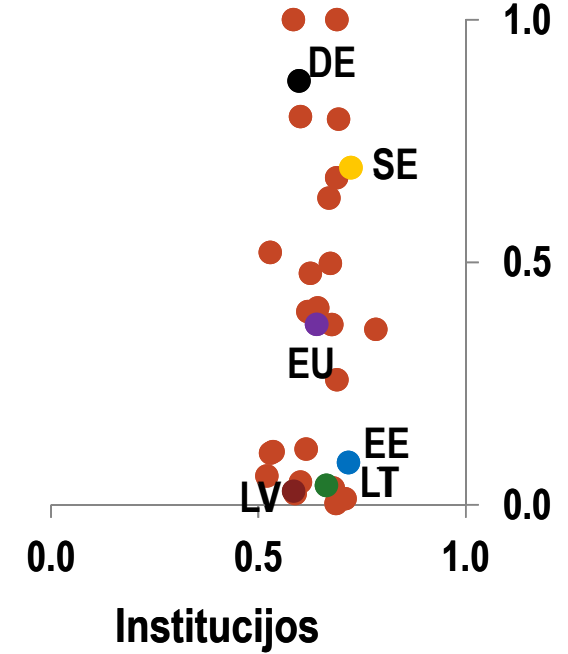
Prieinamumas

Efektyvumas

Rinkos

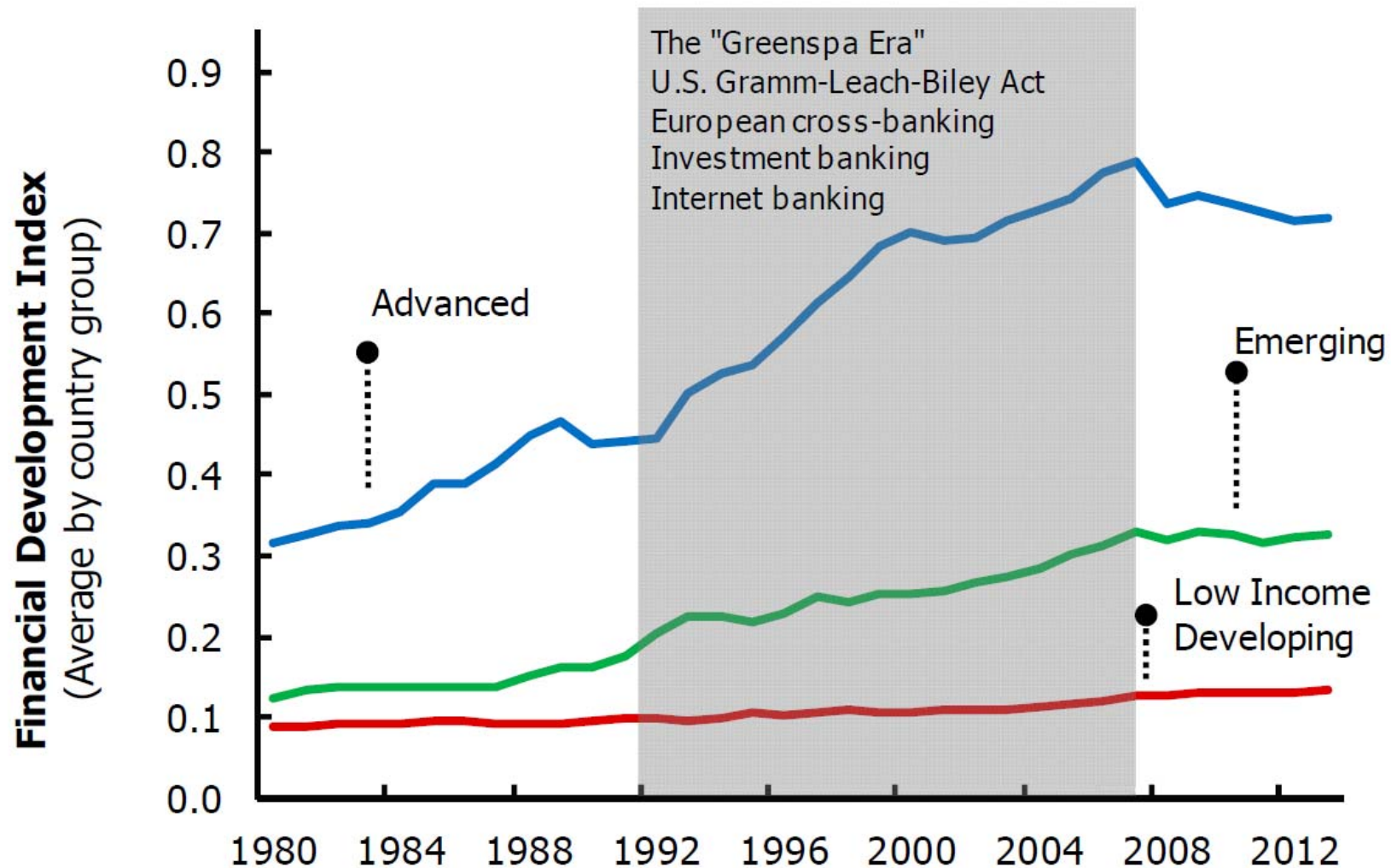
Rinkos

Šaltinis: „Introducing a New Broad-based Index of Financial Development“, K. Svirydenka (2016) IMF Working Paper WP/16/5.

Kada finansų sektoriaus plėtra tampa pertekline/ financializacija?

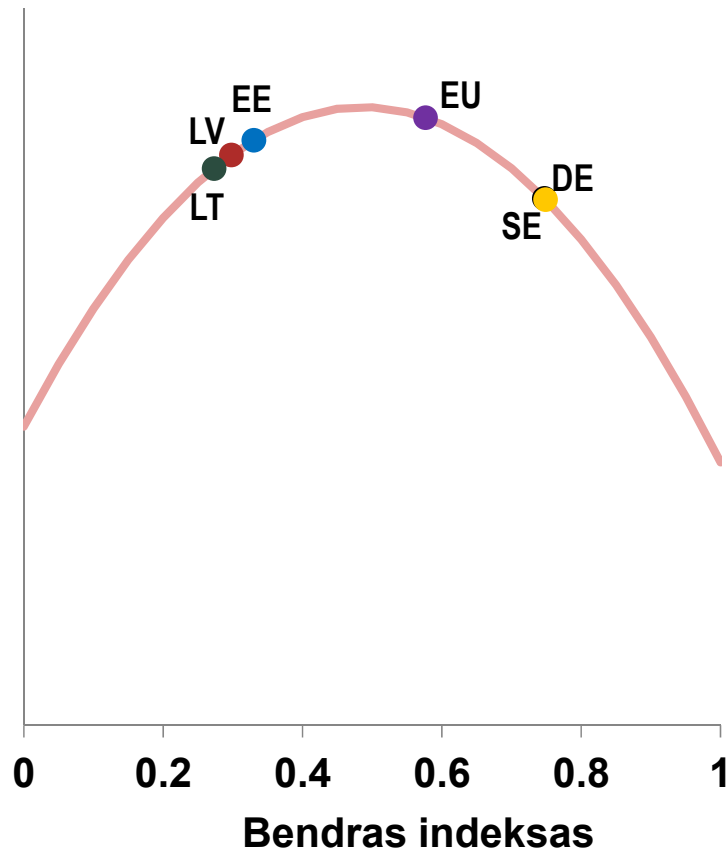

Šaltinis: Sviryzdenka K. (2016) „Introducing a New Broad-based Index of Financial Development“, IMF Working Paper WP/16/5.

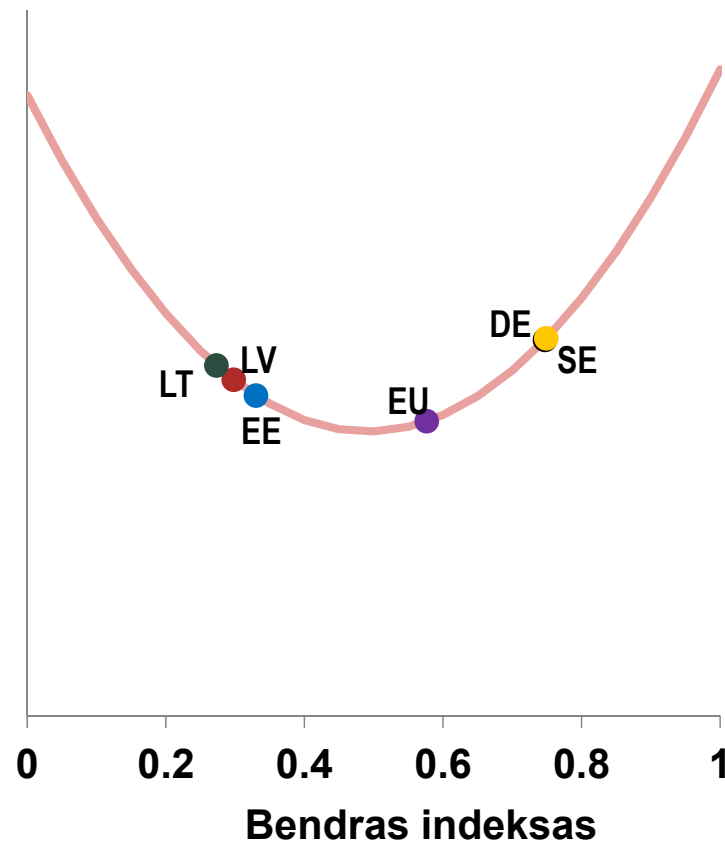

Sąveika su ekonomikos augimu

**Ekonomikos
augimas**

**Ekonomikos augimo
kintamumas**

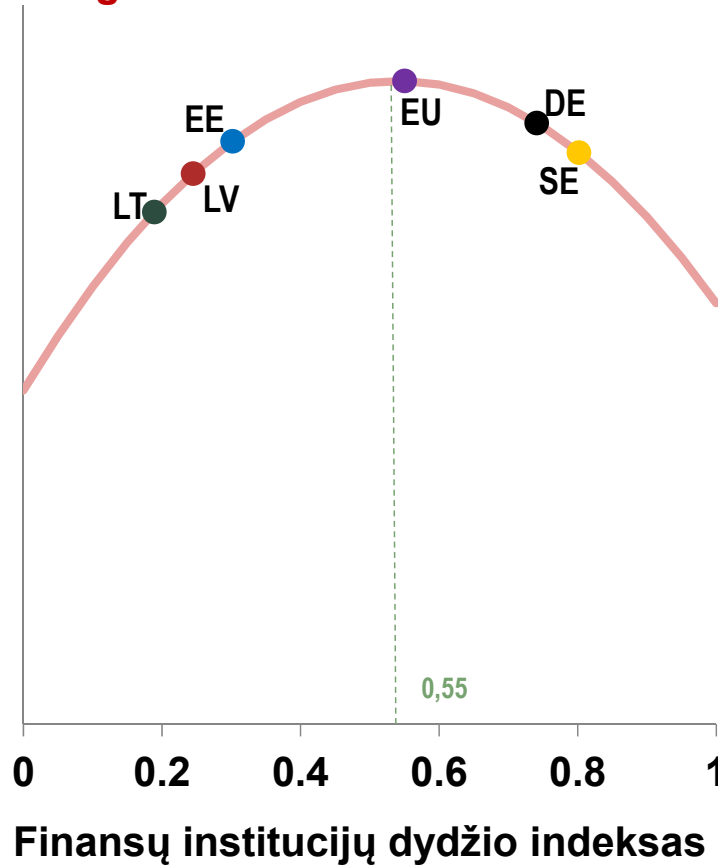

Adaptuota pagal: „Rethinking Financial Deepening: Stability and Growth in Emerging Markets“, Sahay ir kiti (2015) IMF Staff Discussion Note SDN/15/08.

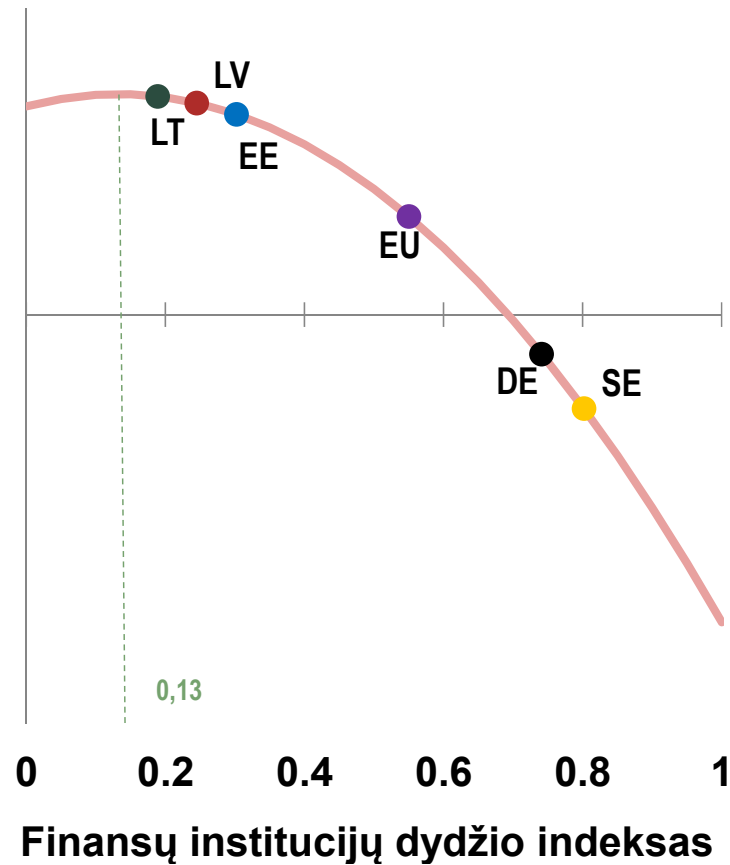

Finansų institucijų dydžio sąveika su ekonomikos augimu ir finansiniu stabilumu

Ekonomikos augimas

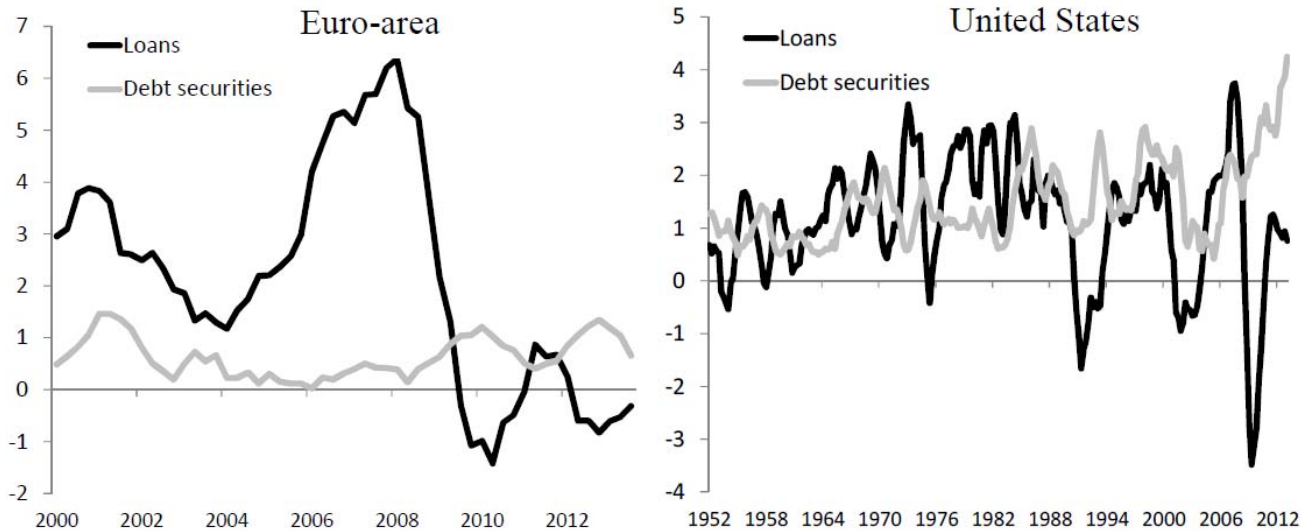
Finansinis stabilumas

Adaptuota pagal: „Rethinking Financial Deepening: Stability and Growth in Emerging Markets“, Sahay ir kiti (2015) IMF Staff Discussion Note SDN/15/08.

Obligacijų ir bankų finansavimo kintamumas

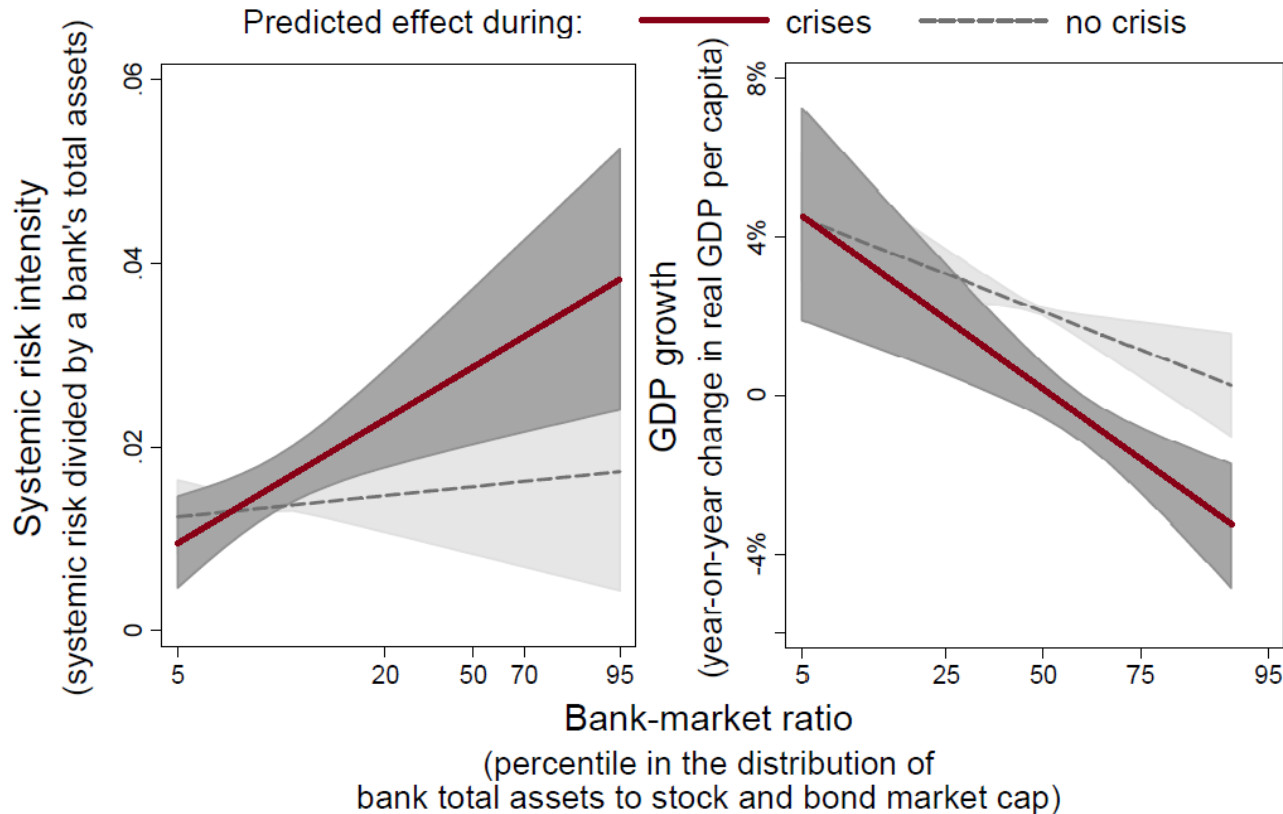

- ▶ Bankų finansavimas yra labiau procikliškas
- ▶ Krizės metu jis reikšmingai sumažėjo ir JAV, ir euro zonoje
- ▶ Jį iš dalies pakeitė finansavimasis išleidžiant obligacijas

Šaltinis: Langfield S., Pagano N.. (2015) „Bank bias in Europe: effects on systemic risk and growth“, ECB Working Paper No 1797 / May 2015.

Didesnė santykinė bankų svarba siejama su sistetine rizika ir lėtesniu ūkio augimu

Didesnis bankų turto ir rinkos kapitalizacijos santykis sietinas su

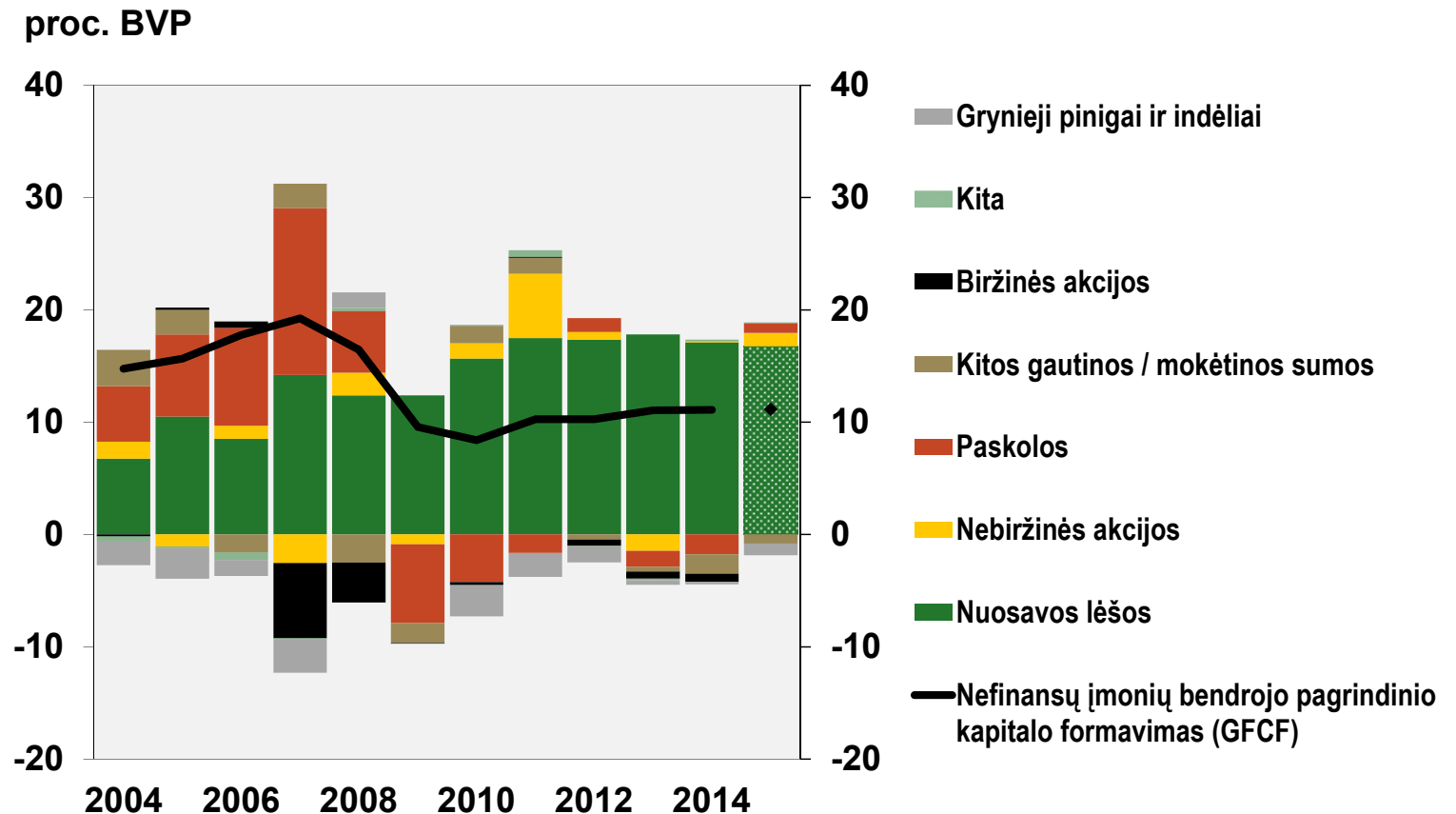
- Didesne sistetine rizika
- Gilesnėmis krizėmis ir mažesniu ekonomikos augimu
- Ypač per NT krizes

Šaltinis: Langfield S., Pagano N.. (2015) „Bank bias in Europe: effects on systemic risk and growth“, ECB Working Paper No 1797 / May 2015.

Finansavimo šaltiniai: vidiniai ir išoriniai

- ▶ Nuosavos lėšos yra pagrindinis ir stabiliausias finansavimo šaltinis
- ▶ Bankų skolinimas pasižymėjo dideliu kintamumu ir procikliškumu

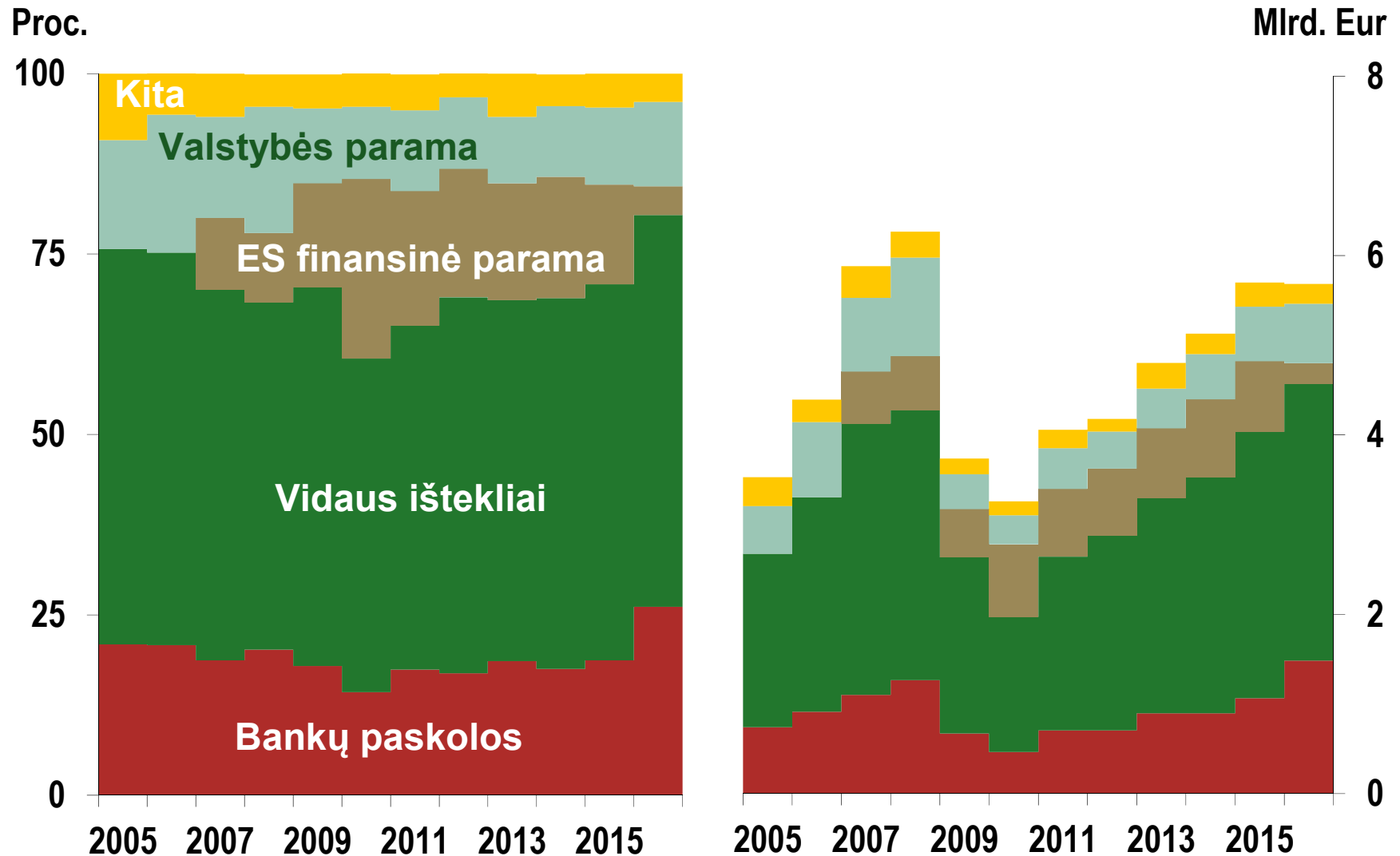
* GFCF 2015 m. duomenys nėra galutiniai ir gali būti peržiūrėti.

Šaltinis: Statistikos departamentas ir Lietuvos finansinės sąskaitos.

Materialinių investicijų finansavimo šaltiniai

Šaltiniai: Statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Kodėl skiriasi šalių finansų sektoriaus dydžiai?

► **Mokesčiai!**

veikia kredito paklausą per atskaitymo galimybes

- įmonių palūkanų išlaidos, t.y. 'polinkis į skolą'
- būsto paskolos palūkanų mokėjimai
- reinvestuojamas pelnas

subsidijuoja draudimo sektorių per mokesčių lengvatą

- įmokos į gyvybės draudimo/pensijų fondus

- taip

- panaikinta

- panaikinta

Lietuvoje

- taip

► **Grynųjų pinigų** paplitimas mažina indėlius bankuose

► Finansavimasis (piktnaudžiavimas) **prekybos kreditu**

► Paslaugos **nerezidentams** (Latvija, Malta, Liuksemburgas)

Kodėl finansų sektoriaus dydžiai skiriasi?

▶ Įmonių sektoriaus ypatybės

- pasiskirstymas pagal dydį, mažos vs. didelės
- bendras įmonių sektoriaus dydis – lemia, kiek įmonės gali pasiskolinti, kokio dydžio skolinimosi iš bankų galimybės
- įmonių finansavimas grupės viduje (pvz., TUI paskolos)

▶ Finansinis reguliavimas

▶ Valstybės garantijų/finansavimo schemų pasiūla SVV

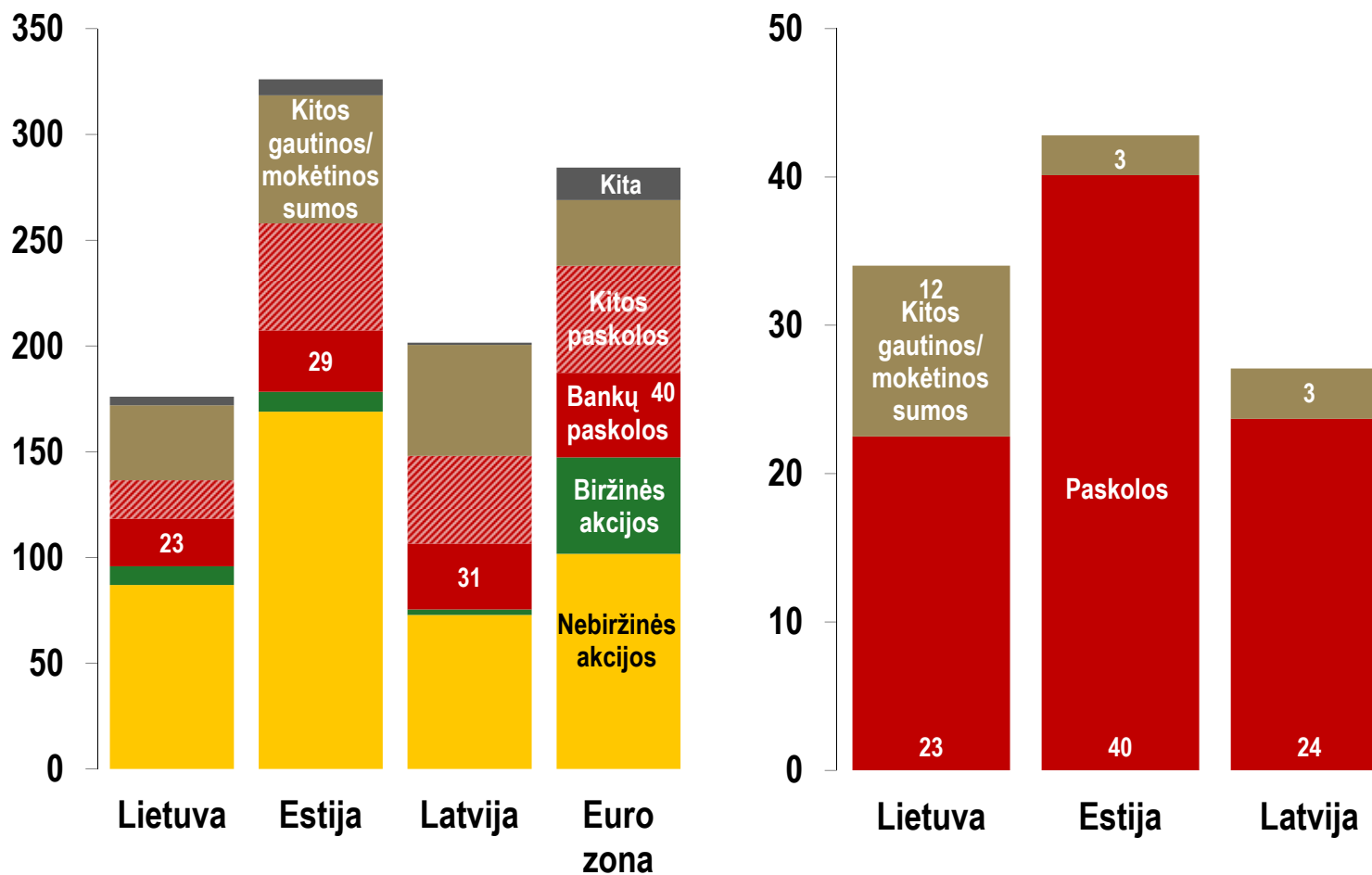
▶ Kiti veiksniai ...

Įmonių ir namų ūkių finansiniai įsipareigojimai

Ne finansų įmonių finansiniai įsipareigojimai,
% BVP, 2016K3

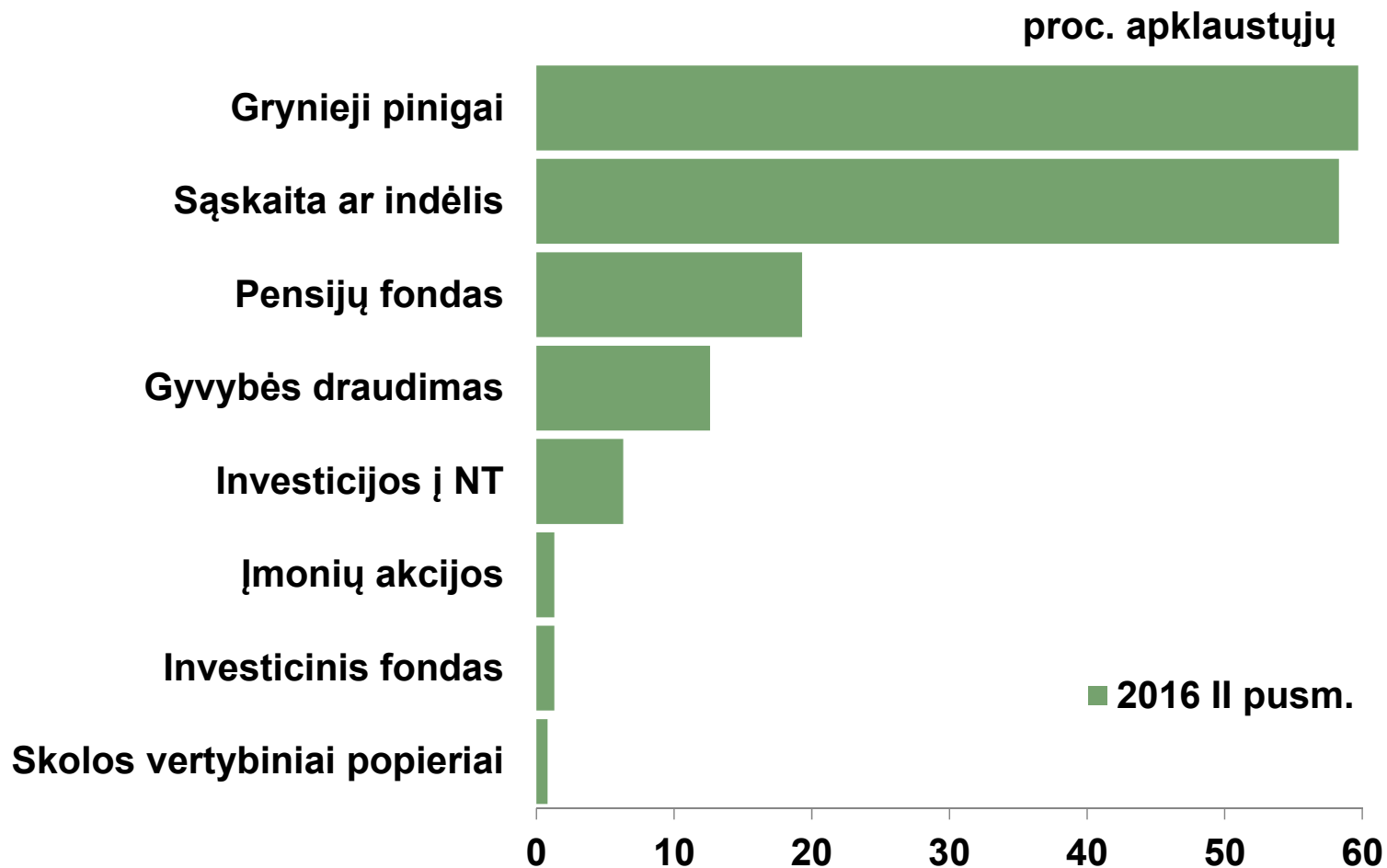
Namų ūkių finansiniai įsipareigojimai,
% BVP, 2016K3

Šaltiniai: ECB, Eurostat ir Latvijos, Lietuvos bei Estijos finansinės sąskaitos, 2016Q3.

Santaupas gyventojai dažniausiai laiko sąskaitoje banke arba grynaisiais namuose

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Kaip paskatinti tvarią ir ūkį skatinančią finansų sektoriaus raidą?

- ▶ Finansų politikos formuotojų „galvosūkliai“:
  - Derinti **ekonominio augimo ir finansinio stabilumo** siekį
  - Skatinti finansų sektoriaus **plėtrą**, bet ne kitų visuomenės grupių sąskaita
  - Skatinti **konkurenciją** finansų sektoriuje, nesukeliant sukrėtimo rinkoje
  - Palaikyti finansų rinkų **integraciją**, bet valdyti užkrato riziką
  - Skatinti **technologines naujoves**, bet ne finansializaciją
  - Suderinti finansinių paslaugų **pasiūlos ir paklausos** raidą:
    - Kurti teisinę bazę, skatinti paslaugų ir priemonių įvairovę, tarptautinį finansų sektoriaus patrauklumą, koordinuoti rinkos dalyvių veiksmus
    - **Turtu užtikrintų VP (sekiuritizacijos)** teisinės bazės sukūrimas ir padengtų obligacijų sąrangos tobulinimas (ERPB remiamas projektas)

Apibendrinimas

- ▶ Finansų sektoriaus **raidos vertinimo rodikliai** naudingi, bet juos reikia vertinti atsargiai (indeksų dydis $\neq$ optimalumas)
- ▶ **Reali ekonomika**, jos finansavimosi poreikiai yra pagrindinis finansų sektoriaus dydžio/ raidos/ plėtros veiksnys
- ▶ Centrinis bankas – reguliuotojas, visuomenės intereso gynėjas, koordinatorius, rinkos plėtros skatintojas ir **partneris**
- ▶ Visgi užtikrinus tinkamą plėtros pamatą, finansų sektoriaus raidą daugiausia turėtų lemti **rinkos jėgos** (pasiūla ir paklausa)